

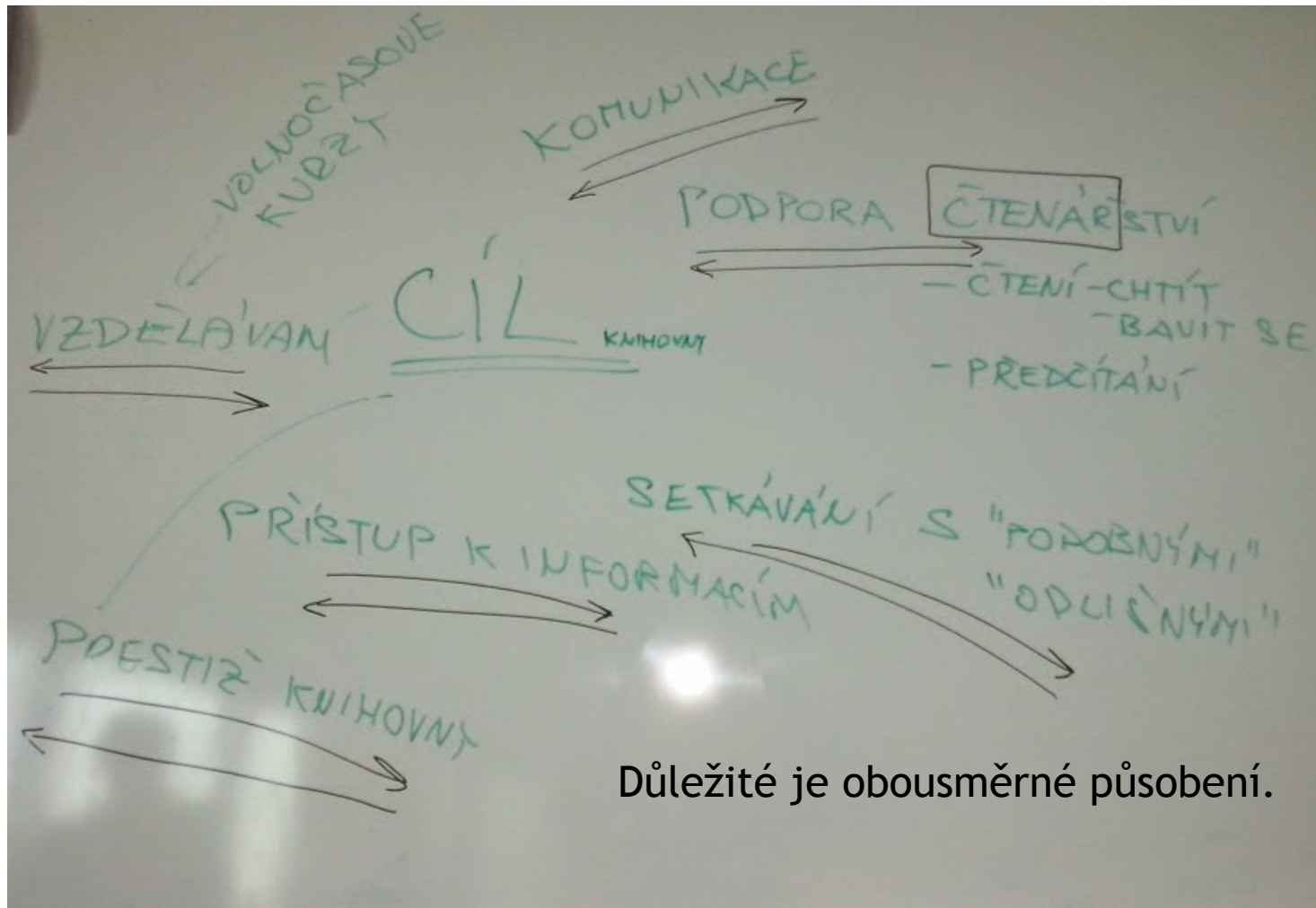
KNIHOVNY A PROGRAMY PRO LIDI SE SPECIFICKÝMI POTŘEBAMI

VIKBB48

Jaro 2015

Mgr. Helena Hubatková Selucká

PROČ ANEB CÍLE KNIHOVEN

DŮLEŽITÉ OTÁZKY PŘI PŘÍPRAVĚ PROGRAMU

- ⊙ Pro koho program připravujeme?
- ⊙ Cíle programu?
  - Za posluchače - účastníky programu
  - Za knihovnu
- ⊙ Potřebné (dostupné) pomůcky?

PRO KOHO PROGRAM PŘIPRAVUJEME?

- Fyzický vs. mentální věk
  - Povinná školní docházka
  - Dospělí
- Pohlaví - složení skupiny (zejména u dospělých)
- Schopnosti
  - Čtenáři vs. nečtenáři, čtou Brail...
  - Způsoby komunikace - Znakový jazyk, odezírání, pomalá a jednoduchá mluva...
  - Zájmy (dospělí vs. děti)

CÍLE PROGRAMU?

- Za posluchače - účastníky programu
  - Osobní zájmy a preference v kontextu „pro koho“ -. viz. výše
  - Potřeby školského systému - viz. rámcový vzdělávací programu
  - Potřeby a požadavky pro život - schopnost orientace v textu, vyplnění dotazníku, přihlášky apod.
- Za knihovnu
  - Seznámení s knihovnou, jejími službami, fondem
  - Práce s informacemi v textu, obrázku, v knize všeobecně
  - Ukázka přátelského prostředí
  - Potenciál vzdělávání

POTŘEBNÉ (DOSTUPNÉ) POMŮCKY?

- Při přípravě programu si musíme být vědomi, co je v „našich silách“ sehnat, obstarat, zapůjčit, vyrobit...
- Každá pomůcka, zejména, chceme-li pracovat s informacemi, musí být připravena ve variantě: jednoduchá, průměrná, složitější - někdy to může být jen o jednom materiálu a variantě otázek k němu...
  - Dvě varianty slov v křížovce k jedné tajence
  - Text v Brailu i v černotisku
  - Obrázkový text pro samostatnou práci nebo skupinový popis obrázků
  - Obrázek s předmětem i 3D podoba předmětu nebo hmatová podoba předmětu
- Připravené „speciální“ pomůcky mohou být využitelné i pro osoby „bez postižení“, u jakýchkoliv programů (zejména pro děti) je vždy důležité využití maximálního počtu smyslů.

PŘÍKLADY PROGRAMŮ - NÁRODNÍ OBROZENÍ

- Pro koho: Žáci 7.-9.ročníku ZŠ + SŠ (zde primárně osoby se sluchovým postižením), muži i ženy, fyzický=mentální věk, zájmy nejsou nutné znát - vychází se z potřeb školní výuky
- Cíle: Naplnění potřeb RVP pro ZV, SŠ, kritické myšlení, argumentace, osobní názory, národnostní cítění - vlastenectví, práce s informacemi, knihy k tématu z fondu knihovny, prostor knihovny jako místo vhodné ke studiu
- Pomůcky - jednoduchý text v německém jazyce, vhodný článek dle schopností cílové skupiny a pro potřeby zvolených metod, upravený text pro osoby se sluchovým postižením

NÁRODNÍ OBROZENÍ - KONCEPT

- ◉ Program začíná úkolem v němčině a schopnosti žáků si poradit nebo neporadit s jeho řešením - vcítit se do situace, kdy je vše v němčině i přesto, že většina umí česky a chce česky mluvit.
- ◉ Jak se v takové situaci zachovat - osobní přínos?
- ◉ Hledání informací ve vhodném textu o době národního obrození - kontext světový i národní
- ◉ Hledání ekvivalentů k obrozeneckým slovům i k „amerikanismům“ používaným v současné mluvě (bručka, tablet...)
- ◉ Práce s textem - metoda „čtení s otázkami“ - jak pozorně číst, když víme, že nám budou pokládány otázky (nebo že budeme odpovídat).
- ◉ Diskuze nad pravostí rukopisu a „argumentace proč“
- ◉ Ukázka vhodné literatury pro danou cílovou skupinu.

NARODNI OBROZENI - UPRAVA TEXTU PRO OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

- **Velké hádky, chemické analýzy i policejní vyšetřování.** To všechno bylo kolem dvou rukopisů. Proč o nich bylo napsáno tolik knih? Kdo je zfalšoval a proč?
- Z věže kostela ve Dvoře Králové vyběhl muž se starým rukopisem v ruce. Opatrně ho oprášil, jako kdyby to byla velká vzacnost. Byl to překladatel a jazykovědec Václav Hanka (1791-1861). Stalo se to 16. září 1817. Hanka brzy všem oznámil, že našel soubor básní ze 13. století.
- O rok později objevil úředník ze zámku Zelená Hora blízko Plzně další historický spis. Tento byl ještě starší. Byl z 10. století. Obě literární památky dostaly jméno podle místa, kde byly nalezeny - Rukopis královédvorský (RK) a Rukopis zelenohorský (RZ). Chceš si přečíst RK? O čem to je? Je to 14 básniček. Některé z nich píšou o českých hrdinech. RZ je kratší a popisuje hlavně soud Libuše. Je to soud, během kterého kněžna Libuše soudí spor (hádku) dvou bratrů. Rukopisy se staly velice slavné. Všichni o nich mluvili, děti se je učily ve škole nazpaměť. Proč?
- Předtím, než se objevily rukopisy, česká literatura neměla žádné takové staré literární památky. Němci, Francouzi, Rusové staré hrdinské památky měli, ale Češi ne! Když se našly rukopisy, byli Češi pyšní. Konečně měli taky starou literární památku a mohli se vyrovnat evropským národům. I Johann Wolfgang Goethe (1749-1832) si všiml českých rukopisů a pochválil je.

◀ Rukopis královédvorský byl napsaný světle hnědým inkoustem, který působil historickým dojmem.

Z věže kostela ve **Dvoře Králové** vyběhne muž s odřbaným spiskem v ruce. Opatrně ho oprášuje, jako by to byla ta **největší vzacnost** na světě. Je to překladatel a jazykovědec **Václav Hanka** (1791–1861). Píše se 16. září **1817**. Hanka brzo do celého světa rozhlásí, že v kostelní věži našel soubor básní ze **13. století**.

LOUSKÁM, LOUSKÁŠ, LOUSKÁME

Jen o rok později objeví úředník ze zámku **Zelená Hora** na Plzeňsku ještě jeden historický spis. Tentokrát ještě starší! Má být dokonce z **10. století**. Obě literární památky vyfádnou názvy podle místa nalezení – **Rukopis královédvorský (RK)** a **Rukopis zelenohorský (RZ)**. Chceš si přelouskat RK? Připrav se na 14 opravdu povedených **básniček**. Některé z nich vychvalují činy českých hrdinů. Kratičký RZ popisuje hlavně **Libušin soud**. Jde o soud, během něhož kněžna soudí spor dvou bratrů. Z rukopisů se stává **událost** číslo jedna. Lidé je přetřásají ve společnosti, děti se učí z paměti úryvky. Proč vlastně?

RUKOPISY JAKO NÁRODNÍ POKLAD

Předtím, než se nečekaně vynořily rukopisy, naši literatura chybí **mistrovské kousky** ze středověku. Němci, Francouzi, Rusové i Jihoslované se chlubí **hrdinskými zpěvy**. A Češi jim to můžou jen závidět! Není divu, že se po nalezení rukopisů Češi nadmou pýchou. Konečně se vyrovnají dalším **evropským národům**! Nových památek si všimne i celebrita mezi spisovateli, německý básník **Johann Wolfgang Goethe** (1749–1832). A vychválí je až do nebe!

Dle 21. století Junior 6/2012, str. 32-33
upravila do srozumitelného textu pro studenty
se sluchovým postižením Mgr. Pulcová

PŘÍKLADY PROGRAMŮ - PRÁCE S PAPÍROVÝMI INFORMAČNÍMI ZDROJI

- Pro koho: Žáci 4.-9.ročníku ZŠ (zde primárně osoby s mentálním a zrakovým postižením), muži i ženy, fyzický věk je většinou vyšší než mentální, zájmy nejsou nutné znát - vychází se z potřeb školní výuky
- Cíle: Naplnění potřeb RVP pro ZV, SV, kritické myšlení, argumentace, osobní názory, osobnostní rozvoj, práce s informacemi, knihy k tématu z fondu knihovny, prostor knihovny jako místo vhodné ke studiu i hře
- Pomůcky - vhodný text pro úpravu, více variant jednoho úkolu v různých obtížnostech, hmatové či 3D předměty, hmatové mapy, text v brailu i černotisku, modelovací hmota (plastelína)

PRÁCE S PAPIROVÝMI INFORMAČNÍMI ZDROJI - KONCEPT

- ◉ Kdo je to Divoký oheň, který je důležitý pro náš příběh? - diskuze ve skupinách nebo tipují všichni jednotlivci, případně modelujeme „kdo, co“ by to mohlo být...
- ◉ Seznámení s příběhem + informace, že se odehrává v období Zlaté horečky na Aljašce - zjišťování informací v atlase, encyklopedii (připravené otázky různé náročnosti)
  - skupiny či jednotlivci pracují s různými texty nebo se stejným
  - Společná četba, možné vyprávění zjednodušeného textu, případně práce jen se stěžejní informací z textu
  - Doplněno o ilustrační obrázky vhodné pro cílovou skupinu diskuze o informacích, které z nich vyplývají
- ◉ Zjištění, co se stalo s hlavním hrdinou - hledání v tématické literatuře
- ◉ Na závěr diskuze o řešení křížovky - proč?, náročnost úkolů, dalších knihách, filmech, hrách k tématu (westerny, Vinnetou, hra BANG!...)
- ◉ Odhalení „kdo, co“ byl Divoký oheň - možné remodelování úvodních představ...
- ◉ Jako ocenění dostanou účastníci šerifskou hvězdu (papírová nebo z jiného materiálu) - důležitý je ale kontext fyzického a mentálního věku - pozor!

VARIANTA PŮVODNÍ - HLEDÁNÍ V KNIHÁCH

1					A	U			
2		S	A	L	O	O	N		
3					Š	E	R	I	F
4	A	L	CH	Y	M	I	S	T	É
5					J	O	E		
6			Y	U	K	O	N		

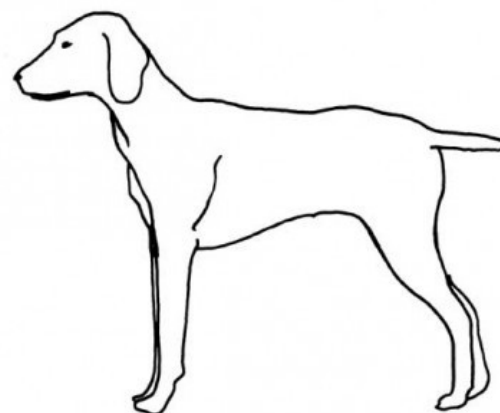
- 1. Jaká je chemická značka zlata?
- 2. Která z těchto dvou budov znamenala na divokém západě lokál, hospodu?
- 3. Jak se nazývala funkce „muže zákona“ (v podstatě policisty), který se staral o pořádek a vybíral daně? Ve zlatokopeckých koloniích se často musel stát pravým pistolníkem.
- 4. Jak se říkalo předchůdcům chemiků, kteří se pokoušeli vyrobit zlato?
- 5. Jak v Americe říkají Pepíkovi?
- 6. Jak se jmenuje nejdelší řeka na Aljašce?

VARIANTA JEDNODUŠŠÍ - DOPLNĚNÍ SYMBOLŮ

		H	R	U	Š	K	A	
P	O	S	T	E	L			
			P	E	S			

Levý obrázek nevhodný -
nejednoznačná informace,
nevhodný také úpravu do
hmatové podoby - příliš
složitý, pravý obrázek
vhodný, ale jedná se o
konkrétní typ psa, asi by bylo
lepší použít 3D obraz, tedy
figurku nebo plyšovou
hračku, která bude hmatově
dostatečně výrazná.

PRÁCE S PAPIROVÝMI INFORMAČNÍMI ZDROJI - POMŮCKY

- ◉ Modelovací hmota (plastelína)
- ◉ Flipchart na shrnování odpovědí
- ◉ Křížovka ve formátu A4 na zapisování
- ◉ Hmatové obrázky postav Čtyřlístku, figurky...
- ◉ Obrázky z Divokého západu, filmové ukázky, hudební ukázky
- ◉ Artefakty 3D: zlato, pánev, indiánská čelenka, šerifská hvězda...

DALŠÍ INSPIRACE

- ◉ Databanka vzdělávacích programů - nutné přihlášení
  - <http://knihovnici.kjm.cz/>
- ◉ Projekt Ruku v ruce - nutné přihlášení
  - <http://www.kjm.cz/ruku-v-ruce-projekt-handicapovani>

PŘÍKLADY PROGRAMŮ - NA SKOK DO VELKÉ BRITÁNIE

- ◉ Pro koho: Dospělí (zde primárně osoby s mentálním postižením), většinou muži, fyzický věk je většinou vyšší než mentální, ale oproti dětem mají určitou, poměrně velkou, zájmy jsou prioritní - sledování tv seriálů, pasivní cestování, sport
- ◉ Cíle: setkání a spolupráce se zástupci majority, seznámení se zajímavou zemí a jejími zvyky, osobnostní rozvoj, spolupráce, kritické myšlení, argumentace, osobní názory, práce s informacemi, knihy k tématu z fondu knihovny, prostor knihovny jako místo vhodné k celoživotnímu vzdělávání
- ◉ Pomůcky - hudební ukázky, fotografie zajímavých míst, průvodci, ochutnávka typických specialit, vlajka země

NA SKOK DO VELKÉ BRITÁNIE - KONCEPT

- Seznámení všech posluchačů a jejich oblíbený seriál, rozdělení do skupin podle slavných osobností VB - ve spojitosti se seriály (Mr. Bean, Sherlock Holmes, Profesionálové...) - spojeno s literárními předlohami či adaptacemi
- Prezentace zajímavých míst ve VB - nejlépe od někoho, kdo tam sám byl a má osobní zkušenosti a přínos k tématu
- Hudební ukázky slavných kapel VB - hádanky, o koho se jedná + nějaká zajímavost o nich
- Ukázka sportů a něco k pravidlům her (ukázka pomůcek ke hrám)
- Typická jídla s ochutnávkou - citronová marmeláda, fazole, roast beef...
- Každá skupina dostane 1/2 obrázku významné stavby v Londýně, úkolem je domalovat stavbu a zkusit vymyslet, o co se jedná - Greenwich, London Eye...
- Skupiny se vydávají na cestu po knihovně a hledají stanoviště s daným obrázkem, zde je vždy připravený tematický úkol (Greenwich - práce s buzolou, London Eye - střelení po papírových růžích...
- Na závěr se všichni opět sejdou, proběhne vyhodnocení původních tipů staveb a jejich skutečného významu
- Každý účastník dostane malou vlajku VB na památku

- Koncept programu vznikl ve spolupráci se studenty VIKBB48 - jaro 2014

⦿ Pozvánka

- na základě pozvánky se klienti sami rozhodují, zda-li mají o program zájem či nikoliv

⦿ <https://docs.google.com/file/d/0B5dWgqB884mJR3F6QTZqOGNyeUZTNndYbTdveEZwNVhkTDNz/edit>